
1 Arsimi

Në Itali ekziston e drejta-detyra e shkollimit dhe e formimit, e cila fillon në moshën 6 vjeçare. Sistemi kombëtar i arsimit përbëhet nga shkollat publike dhe private. Arsimi i detyruar është ndërtuar në dy cikle shkollimi: i pari, përbëhet nga shkolla fillore dhe nga cikli i dytë i nivelit të parë. Cikli i dytë, përbëhet nga sistemi i shkollave të mesme dhe cikli i shkollimit e formimit profesional. Të gjitha drejtimet e ciklit të dytë të lejojnë të vazhdojnë studimet në Universitet.

1.1 Çerdhja

261. Në çfarë moshe mund të rregjistroj fëmijët në çerdhe?

Të gjithë fëmijet mund të rregjistrohen në çerdhe kur mbushin tre muaj deri në tre vjeç.

262. Sa kohe zgjat çerdhja?

Tre vjet.

263. Kush e administron çerdhen?

Komunat ose subjektet private.

264. Si të veprojmë për rregjistrimin e fëmijës në çerdhen e komunës?

Duhet të bësh kërkesën në periudhat e caktuara nga Komuna. Në kërkesë mund të përcaktosh deri në 4 çerdhe në rradhë sipas pëlqimit, pavarësisht nga zona ku ti banon. Kërkesa do të konsiderohet sipas pikëve që do të fitojë gjithmonë duke patur parasysh kushtet e punës së prindërve, në se ka apo jo fëmijë të tjerë në ngarkim si dhe probleme të tjera shoqërore dhe shëndetësore. Në këtë mënyrë, sipas prioriteteve përcaktohet rradha e hyrjes. Sipas rradhës (*graduatoria*): ka pak vende dhe shumë kërkesa. Për t'u informuar më mirë mund të drejtohesh pranë komunës së rezidencës meqë kushtet e pranimit ndryshojnë në funksion të rregullave të komunës së referimit.

265. Sa kushton rregjistrimi në çerdhe?

Pagesa është e ndryshme në bazë të të ardhurave; pagesa në çerdhe private përcaktohet nga vetë struktura. Duke u nisur nga viti shkollor 2007-2008 është krijuar një shërbim i ri që i kushtohet fëmijëve 2 vjeçarë: Seksionet Pranvera. Janë seksione çerdheje që lidhen me shkollat e foshnjërisë private ekuivalente dhe që i drejtohen fëmijëve nga **24 në 36 muaj**, të autorizuara për funksionim. Për të përfutur duhet t'i drejtoheni direkt administratorit të shkollës.

1.2 Kopshti

266. Në çfarë moshe mund të rregjistroj fëmijët në kopsht?

Të miturit mund të rregjistrohen në kopsht kur mbushin 3 vjeç brenda datës 30 prill të vitit në vijim.

267. Sa vjet mund të çoj fëmijët në kopsht?

Tre vjet.

268. Kush e administron kopshtin?

Komunat, Shteti ose privatët.

269. Ku duhet të drejtohem për t`u informuar më mirë?

Pranë Departamentit të Shërbimeve Shkollore të Komunës tënde për regjistrimin në kopësht; pranë sekretarisë të shkollës që të intereson, në rastet e tjera. Për të hyrë në kopshtin publik, duhet respektuar rradha.

270. Sa kushton rregjistrimi në kopësht?

Pagesa është e ndryshme në bazë të të ardhurave. Pagesa në kopshtet private përcaktohet nga vetë struktura.

1.3 Cikli i parë

SHKOLLA FILLORE

271. Në çfarë moshe mund të rregjistroj fëmijët në shkollën fillore?

Për klasën e parë, rregjistrimi është i detyrueshëm në moshën 6 vjeçare, fakoltativ në moshën 5 vjeç e gjysëm (mund të rregjistrohen në kopësht të miturit të cilët mbushin 6 vjeç brenda datës 30 prill të vitit në vijim).

Vini re: Ligji, në lidhje me rregjistrimin fakoltativ në shkollën fillore në moshën 5 vjeç e gjysëm, mund të pësojë ndryshime në të ardhmen. Për informacione më të hollësishme drejtohu në shkollën që ke zgjedhur.

272. Sa vjet zgjat shkolla fillore?

Pesë vjet.

273. Ku duhet të drejtohem për t`u informuar më mirë?

Pranë Drejtorisë së shkollës përgjegjëse për territorin ose pranë Komunes se residences, ne rast se behet fjale per nje shkolle shtetore, ose pranë shkollave private.

CIKLI I DYTË I NIVELIT TË PARË

274. Çfarë është?

Është një fazë formimi e menjëhershme pas shkollës fillore.

275. Sa zgjat?

Tre vjet.

276. Ku duhet të drejtohem për t`u informuar më mirë?

Pranë Drejtorisë shkollore të shkollës përgjegjëse për territorin ose pranë komunës së rezidencës, në rast se bëhet fjalë për një shkollë shtetërore, ose pranë shkollave private.

1.4 Cikli i dytë

277. Çfarë është cikli i dytë?

Cikli i dytë përbëhet nga sistemi i shkollave të mesme si edhe nga sistemi i shkollim-formimit profesional. Të gjitha drejtimet e ciklit të dytë të lejojnë të vazhdosh studimet në Universitet.

Vini re: duke filluar nga viti shkollor 2010/2011, ka hyrë në fuqi reforma e ciklit të dyte. Bëhet fjalë për një vendim që redukton fragmentimin e adresave në shkollat e ciklit të dytë dhe rimodulon arsimim teknik dhe profesional. Bëhet fjalë për një reforme të rëndësishme të karakterizuar nga rirregullimi i ciklit të dytë që sjell edhe rregulla të reja për sa i përket zgjedhjes së adresës së studimit. Gjeni të gjitha informacionet në faqen web www.pubblica.istruzione.it.

278. Mund të kaloj nga njëri drejtim tek tjetri?

Po, madje mund të ndërrosh edhe degën brenda llojit që ke zgjedhur, duke ndjekur nismat didaktike që shkolla të vë në dispozicion; duke filluar nga mosha 15 vjeç, parashikohen mundësi të ndryshme shkollimi:

- studim me kohë të plotë;
- shkollë-punë nëpërmjet praktikës pranë vendeve kulturore, shoqërore dhe prodhuese edhe jashtë Shtetit;
- praktika.

SHKOLLAT E MESME

279. Cilët janë llojet e shkollave të mesme ku mund të studjohet në Itali?

Artistike (përfshin 6 adresa studimi të ndryshme), Klasike, të Shkencave Shoqërore e ekonomike-sociale, i Gjuhëve të huaja, Musikë dhe koreografi, Shkencor e shkenca të aplikuara. Shkolla e mesme është e ndarë në dy periudha për 2 vjetësh, plus një vit i pestë për thellimin dhe orientim disiplinor për arsimin e lartë.

280. Sa zgjat?

Pesë vjet.

281. Në fund të shkollës së mesme, duhet të jap provime?

Po, në fund të vitit të pestë, provimin e Shtetit. Shërben për rregjistrimin në Universitet si edhe për formimin e lartë artistik, muzikor dhe koreografike.

SHKOLLIMI TEKNIK DHE SHKOLLIMI PROFESIONAL

282. Shkollimi teknik dhe shkollimi profesional

Shkollimi teknik zgjat 5 vjet dhe i përgjigjet nevojave të caktuara të realitetit produktiv italian, në mënyrë të vecantë në fushën e tregtisë, të turizmit, të industrisë, të transportit, të ndërtimeve, të bujqësisë dhe të aktiviteteve me karakter social (drejtuar personave). Ekzistojnë shumë drejtime dhe nivele specializimi. Kryesorët janë: llogaritar, teknik tregu, teknik industrial, teknik bujqësor, gjeometer, teknik për turizëm.

Shkollimi profesional zgjat 5 vjet, por parashikon mundësinë e marrjes së kualifikimit profesional pas tre vjeçarit të parë.

Të dy adresat profesionale përfundojnë me një provim shteti dhe lejojnë pjesëmarrjen në tërë shkollat e ciklit të tretë (universitete, formim i larte artistik, muzikor dhe koreografik – AFAM, arsim i larte teknik - IFTS).

SHKOLLIM DHE FORMIMI PROFESIONAL (IFP)

283. Çfarë është?

Është një shkollim prej 3 e 4 vjetësh pas të cilëve mund të marrësh çertifikatë kualifikimi profesional, të njohur në nivel kombëtar dhe europian e që mund të shfrytëzohen menjëherë për t'u punësuar.

284. Më pas, mund të rregjistrohem në Universitet?

Po, por vetëm nëse ke një diplomë të pakten 4 vjeçare dhe të kesh frekuentuar vitin e pestë të përgatitjes në provimin e Shtetit, i nevojshëm për rregjistrimin në Universitet si edhe në formimin e lartë në fushën artistike, muzikore dhe koreografike. Diploma 4 vjeçare e marrë në përfundim të shkollimit dhe formimit profesional të jep edhe të drejtën për të vazhduar shkollimin dhe formimin teknik të lartë.

1.5 Universiteti

285. Çfarë është Universiteti?

Është një sistem shkollimi, i ndarë në dy nivele, i cili parashikon për çdo

- nivelin e parë të shkollimit prej tre vjetësh (Diploma);
- nivelin e dytë të shkollimit prej dy vjetësh (Diploma sipas specialitetit).

286. Kush mund të rregjistrohet në Universitet?

Personat që janë të pajisur me Diplomën e Pjekurisë të lëshuar nga një shkollë e mesme mund të rregjistrohen në Universitet.

287. Si të veprojmë për t'u rregjistruar në Universitet?

Rregjistrimi në Universitetet italjane ndryshon sipas llojit të të huajit:

- qytetarët komunitarë kudo që janë rezidentë ose qytetarët jokomunitarë rezidentë në Itali trajtohen në mënyrë të barabartë me qytetarët italianë në rregjistrim;
- qytetarët e huaj që jetojnë në Itali të pajisur me lejeqëndrim të vlefshëm;
- qytetarët e huaj rezidentë jashtë Shtetit të pajisur me vizë për studime.

288. Çfarë titulli studimi duhet të kem për t'u rregjistruar në Universitet?

Një diplomë të cilën e ke marrë për një periudhë shkollore prej 12 vjetësh. Nëse periudha e studimeve është më e ulët se 12 vjet, studentët duhet të paraqesin, përveç diplomës origjinale të shkollës së mesme, edhe një çertifikatë shkollore që dëshmon kalimin e të gjitha provimeve të parashikuara:

- për vitin e parë të universitetit, në rast se sistemi shkollor i vendit zgjat 11 vjet;
- për dy vjetët e para të Universitetit, në rast se sistemi shkollor i vendit zgjat 10 vjet.

289. Ku dhe kur duhet të paraqesim kërkesën për rregjistrim?

Kërkesa për rregjistrim duhet të paraqitet pranë sportelit të Sekretarisë për Studentët me diplomë të huaj, në afate të njëjta me ato të parashikuara për studentët italjanë: zakonisht, ndërmjet korrikut dhe shtatorit.

290. Çfarë dokumentash duhet të paraqesim për t'u rregjistruar?

Diplomën, të përkthyer dhe noterizuar nga përfaqësia diplomatike italjane në vëndin e origjinës.

291. Sa është numri i vendeve në Universitet, të caktuara për studentët e huaj rezidentë jashtë Italisë?

Ligji Dekreti nr. 145 i datës 23 dhjetor 2013 ka eliminuar kuotat për studentë të huaj në Universitet, përjashtuar procedurat për hyrje në fakultete me numër të kufizuar.

292. Nëse kam një diplomë të gjuhës italjane, ky fakt më ndihmon në rradhën e studentëve të huaj për të hyrë në Universitetet italjane?

Po, sipas Universiteteve, mund të të ndihmojë:

- diploma e gjuhës dhe kulturës italjane marrë pranë Univeriteteve për të huajt të Perugia-as e Siena-ës;
- certifikata e njohjes së gjuhës italjane e lëshuar nga Universiti i III-të i Studimeve në Romë, ose nga Universiteti për të huajt të Perugia-as dhe Siena-ës;
- certifikata e njohjes së gjuhës italjane e lëshuar jashtë Shtetit.

293. Jam një student universitar. Mund të rinovoj lejeqëndrimin për motive studimi?

Vizat dhe lejeqëndrimet për motive studimi u ripërtrihet studentëve të cilët:

- në vitin e parë të studimeve kanë kaluar një provim dhe në vitet në vijim të paktën dy provime;
- në rast se studenti ka probleme të rënda shëndetësore, të dokumentuara,
- lejeqëndrimi mund të rinovohet edhe kur ka kaluar vetëm një provim.

Lejeqëndrimi nuk mund të ripërtrihet për më shumë se 3 vjet nga data e përfundimit të kursit të studimeve.

Vini Re: Ligji n. 128 i datës 28 nëntor 2013 ka ndryshuar kohëzgjatjen e lejes së qëndrimit për studim, duke deklaruar se do të jetë shumë vjeçare, e barabartë me kohën e kursit të studimit ose trajnimit, përveç nëse një auditim të fitimit vjetor. Ky ndryshim do të hyjë në fuqi sapo rregullorja për zbatimin e Teksitit të vetëm do të rregullohen me rregullat e reja.

294. Kam ardhur në Itali për të frekuentuar Universitetin. Mund të ndërroj degë?

Po, vetëm me autorizim të Universitetit.

295. Mund të kërkoj ripërtritjen e lejeqëndrimit për të kryer specializimin apo doktoraturën?

Po.

296. Sa kushton rregjistrimi në Universitet?

Varet nga Universiteti dhe nga fakulteti që zgjedh. Në çdo rast, shpenzimet e arsimit universitar mund të jenë të larta.

297. Mund të përfitoj një bursë studimi apo ndihma të tjera ekonomike?

Po, studentët e huaj mund të përfitojnë, ashtu si edhe studentët italianë, shërbime të ndryshme për të ndihmuar studimet: bursa studimi, ndihma ekonomike dhe strehim. Krahinat, mund të lejojnë edhe ndjekjen falas të Universitetit nga studentët e huaj të cilët ndodhen në kushte të rënda ekonomike, të dokumentuara. Për hollësira të mëtejshme mund të drejtohesh në Sekretarinë e Studentëve të Huaj në Universitetin që dëshiron të frekuentosh.

1.6 Shkollimi dhe formimi teknik i lartë

298. Për çfarë shërben?

Janë shkollime të nje specializimi të lartë teknik e profesional me kohëzgjatje të ndryshme nga një deri në dy vjet, që përfshijnë edhe praktika prodhuese me afate të gjata. Përgatisin teknikë të nivelit të lartë shumë të kërkuar nga tregu i punës.

299. Kush e administron?

Formimi IFTS bën pjesë në programin e planit formues të Rajoneve, sipas një plani 3 vjecar. Për të njojtur të gjitha llojet formimeve, shiko faqen web <http://www.indire.it/ifts/nuovo> , ose <http://www.bdp.it/ifts/2003/home.php> .

300. Sa kushton ndjekja e një kursi?

Zakonisht është falas; në disa raste, parashikohet edhe një rimbursim në bazë të oreve.

301. Çfarë kërkesash duhet të plotësoj për tu pranuar në një kurs formimi profesional?

Mund të marrin pjesë në këto kurse të rihtë dhe të rriturit që kanë një diplomë të shkollës së mesme, dilpome profesionale teknike, të mbrojtur në përfundim të një kursi formimi profesional katërvjeçar.

Pjesmarrja u lejohet edhe atyre që janë pranuar në vitin e pestë të shkollës së mesme e atyre që nuk kanë diplomën e shkollës së mesme. Për këta të fundit aktivizohen procedura për të verifikuar kompetencat që kanë marrë gjatë formimit në punë pasi kanë kryer arismin e detyrueshëm.

1.7 Njohja e titujve të studimeve

302. Dëshiroj të vazhdoj studimet në Itali. Si duhet të veproj?

Duhet të paraqesësh kërkesën pranë Universitetit ose Institutit që të intereson. Në kuadrin e autonomisë dhe të marrëveshjeve dypalëshe si edhe të konventave ndërkombëtare në këtë fushë, janë ato që vendosin për njohjen e titujve të huaja të studimeve.

Kërkesës i bashkëngjiten dokumentat e mëposhtëm:

- fotokopje e diplomës së pjekurisë e përkthyer, legalizuar dhe e autentifikuar nga përfaqësia diplomatike italyane e vendit;
- fotokopje e diplomës universitare, e përkthyer, legalizuar dhe e autentifikuar nga përfaqësia diplomatike italyane e vendit;
- çertifikatë e provimeve universitare, e përkthyer dhe e legalizuar;
- programi i studimeve që ke kryer;
- fotokopje e dokumentit të identitetit apo të lejëqëndrimit.

303. Çfarë ndodh më pas?

Autoritetet e shkollës marrin në shqyrtim titullin tënd të studimeve, duke e konsideruar të barasvlefshëm të gjithin ose një pjesë të tij me diplomën universitare italyane: në rastin e parë, të njihen të gjitha provimet; në rastin e dytë, vetëm disa prej tyre. Universiteti duhet të vendosë brenda 90 ditësh nga dorëzimi i kërkesës.

1.8 Njohja e titujve profesionalë

304. Kam kryer shkollën ku kam marrë një titull profesional. Ku duhet të drejtohem, në Itali, për njohjen e titullit të studimeve?

Duhet të bësh kërkesë pranë autoriteteve përgjegjëse. (vizito faqen web <http://www.integrazionemigranti.gov.it/archiviodocumenti/lavoro/Documents/elenco.pdf>)

305. Sa kohë zgjat njohja e titujve të studimeve?

Brenda tridhjetë ditësh nga data e marrjes së kërkesës, autoriteti përkatës merr në shqyrtim dokumentacionin. Brenda katër muajsh nga paraqitja e kërkesës si edhe plotësimi i saj, autoriteti përkatës nxjerr një dekret mbi njohjen e titullit tënd të studimeve.

306. Jam mjek/infermier. Ku duhet të drejtohem?

Për titujt në fushën e infermierisë dhe mjeksisë, duhet t'i drejtohesh Ministrisë së Shëndetësisë.

307. Jam avokat / llogaritar / biolog / kimist / agronom / gjeolog / inxhinjer / psikolog / konsulent pune / gjeometër / gazetar / punonjës i kuaifikuar në bujqësi dhe industri. Ku duhet të drejtohem, në Itali, për njohjen e titullit të studimeve?

Ministria kompetente për njohjen e titujve profesional të mësipërm është Ministria e Drejtësisë.

308. Jam konsulent për pronësinë industriale/ndërmjetës tregëtar. Ku duhet të drejtohem?

Ministria kompetente është Ministria e Zhvillimit Ekonomik.

309. Jam mësues. Ku duhet të drejtohem?

Ministria kompetente për njohjen e titujve profesional të mësipërm është Ministria e Arsimit, e Universitetit dhe e Punës Shkencore.